

**СУВНИ ТЕЖАШ
БЎЙИЧА
СУБСИДИЯЛАР ВА
ПРЕФЕРЕНЦИЯЛАР**

Сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини қўллашни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш

Сувни тежайдиган суғориш услублари ва технологияларини қўллашни давлат томонидан рағбатлантириш шарҳланаётган Кодекснинг бошқа нормаларидаги рағбатлантириш механизмлари (солиқ-кредит имтиёзлари) билан ҳам уйғунлашган.

Бу борада давлат қўллаб-қувватлашининг йўналишлари батафсил санаб келтирилади (технология, тадқиқот, услубий қўлланмалар, кадрлар тайёрлаш, мониторинг, саноат (маиший) сув айланмаси меъёрлари). Шунингдек, ушбу Кодекснинг бошқа моддаларида сувни тежаш фаолияти учун **солиқ, кредит имтиёзларини** бериш мумкинлиги қайд этилади.

«Агро-субсидия» ахборот тизими орқали сувни тежайдиган технологиялар бўйича субсидиялар; вертикал дренаж кудукларидан суғоришга (сувни тежайдиган технологиялар шарти билан) рухсат; айрим ҳолларда энергия сарфига субсидия фақат сувни тежовчи технология жорий этганларга берилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 10 июлдаги ПФ–6024-сон Фармони билан «Ўзбекистон Республикаси сув хўжалигини ривожлантиришнинг 2020 – 2030 йилларга мўлжалланган концепцияси»¹ тасдиқланди. Концепцияда белгиланган устувор йўналишларни амалга ошириш орқали, жумладан, 2030 йилга қадар қишлоқ хўжалиги экинларини суғоришда сувни тежайдиган технологиялар билан қамраб олинган ерларнинг умумий майдонини 2 млн гектаргача, шу жумладан томчилаб суғориш технологиясини 600 минг гектаргача етказиш мақсад қилинди. Концепциянинг асосий йўналишларидан бири – сув ресурсларини бошқариш тизимини такомиллаштириш, сувдан фойдаланиш ва сув истеъмоли ҳисобини юритишда «Smart Water» («Ақлли сув») ва шу каби рақамли технологияларни жорий қилишдир.

¹ «Ўзбекистон Республикаси сув хўжалигини ривожлантиришнинг 2020 — 2030 йилларга мўлжалланган концепцияси». Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 10 июлдаги ПФ–6024-сон Фармони билан тасдиқланган. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси. <https://lex.uz/docs/4892953>

Олдинги моддалар шарҳида қайд этилганидек, қишлоқ хўжалиги мамлакатдаги сув сарфининг 90 фоизини ташкил этади, шунинг учун ирригацияда тежамкорлик стратегик аҳамиятга эга.

2024 йилда: 849,4 минг га майдонда сув тежовчи технологиялар (**84,9 минг га** – томчилаб, **37,2 минг га** – ёмғирлатиб, **173,9 минг га** – эгилувчан қувур (плёнка), **522,8 минг га** – лазерли текислаш) жорий этилган. Ўзбекистон минтақада ирригация тармоғи энг кўп ривожланган ва йирик сув хўжалиги инфратузилмасига эга давлат ҳисобланиб, суғориладиган экин майдонлари 4,3 млн гектарни ташкил этади. Ўзбекистон шароитида экинлар асосан эгатлаб суғорилган. Бу усулда суғоришда сув исроф бўлади. Муаммонинг энг мақбул ечими сифатида сувни тежовчи технологияларга ўтишга қарор қилинди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг ташаббуси билан 2019 йилдан сув тежовчи технологияларни жорий этганларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш механизмлари йўлга қўйилди.

2025 йил 7 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Жидда шаҳридаги Бош консулхонаси маълумотига кўра, Ўзбекистон делегацияси Ар-Риёд шаҳрида бўлиб ўтган Халқаро сув форумида иштирок этди. Унда келтирилишича, ҳозирги кунга келиб, 558,2 минг гектарда томчилатиб, 88,3 минг гектарда ёмғирлатиб ва 59,2 минг гектарда дискрет суғориш технологиялари жорий қилинди. 1,3 млн гектар ерлар лазер қурилмали агрегатлар ёрдамида текисланди. Беш йил олдинги ҳолатни таҳлил қиладиган бўлсак, тежамкор суғориш ускуналари ва бутловчи қисмлар Ўзбекистонга чет давлатлардан олиб келинган. Қисқа фурсатда маҳаллий шароитда ишлаб чиқариш базаси шакллантирилди, корхоналар сони 3 тадан 50 тага етказилди. Келгуси йилда яна 500 минг гектарда сув тежовчи технологиялар ўрнатилади (манба: <https://jeddah.mfa.uz/news/27638?language=en>).

Шу ўринда қонунчиликда хориж тажрибалари ҳақида тўхталиб ўтсак. Россия Федерациясининг Сув кодексида сувдан оқилона фойдаланиш тамойиллари, Тожикистон Сув кодексида ҳавза режалари, сувдан оқилона фойдаланиш ва самарадорликка қаратилган қатор нормалар белгиланган. Озарбайжон Сув кодексида Тариф кенгаши қарорлари асосида ирригация ҳажмга асосланган тўлов тамойили босқичма-босқич жорий этилиши кўрсатилган. Туркменистон Сув

кодексига кўра, сувдан барқарор ва оқилона фойдаланиш тамойиллари, миллий иқлим стратегиясида сув тежамкорлиги ташқи сиёсат ва ислохотлар билан уйғунлиги қайд этилади.

Ўзбекистон ушбу 93-модда орқали тўғридан-тўғри рағбатларни (субсидия, имтиёз) кодекс даражасида мустаҳкамлади. Қозоғистон ҳам субсидия улушини оширган. Озарбайжонда эса тўлов тартиблари, сув тежамини рағбатлантирувчи нормалар белгиланган.

Ўзбекистонда Сув кодекси сув тежовчи технологиялар ўрнатилишини тўғридан-тўғри рағбатлантиришни (субсидия ва имтиёзлар орқали) қонун даражасида мустаҳкамлагани билан Марказий Осиёда илғор давлатлардан бири ҳисобланади. Қозоғистон ҳам бу йўналишда субсидия улушини оширган бўлса, Озарбайжонда тўлов тартиблари орқали тежамкорлик рағбатлантирилади. Россия ва Тожикистон кодексларида сувдан оқилона фойдаланиш ва ҳавза бошқаруви принциплари асосий устувор йўналиш сифатида белгиланган. Ўзбекистон эса мазкур модда орқали сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, ирригацияда инновацион технологияларни жорий этиш ва қишлоқ хўжалигида сув тежамкорлигини таъминлаш бўйича минтақада етакчи ҳуқуқий механизмни яратган.

Сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланишнинг ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва бошқа чора-тадбирлари

Юқорида келтирилган 149-модда сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг **иқтисодий ва ҳуқуқий механизмларини** белгилайди. Бунда, солиқ ва тўловлар орқали иқтисодий назорат муҳим бўлиб, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ундириш, сув етказиб бериш ва сув хўжалиги хизматлари учун тўлов ҳамда сув объектларини ифлослантирганлик ва зарарли таъсир кўрсатганлик учун компенсация тўловлари назарда тутилиши аҳамиятлидир. Масалан, саноат корхонаси сувни истеъмол қилганлиги учун солиқ тўлайди ва сувни ифлослантирганлиги учун давлатга компенсация тўлайди. Бу эса сув ресурсларидан оқилона фойдаланишни рағбатлантирувчи иқтисодий механизм ҳисобланади.

Шу билан бир қаторда бу борадаги имтиёзлар ва рағбатлантириш чораларининг мавжудлиги ҳам муҳим бўлиб, бунда сувдан фойдаланувчилар сувни тежаш, сув ҳисобини юритиш, сувни тозалаш ва самарали суғориш технологияларини жорий этишда солиқ, кредит имтиёзлари ва бошқа қонунчиликка мувофиқ рағбатлантиришлардан фойдаланиши мумкин. Масалан, фермер сувни тежаш технологиясини жорий қилиб, давлатдан солиқ имтиёзини олади ва кредит бўйича қўллаб-қувватланади. Бу механизм сувдан самарали фойдаланишни илмий асосда рағбатлантиради.

Бундан ташқари мазкур масалаларни ҳал этишда давлат-хусусий шериклик ва рақобатни ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади. Чунончи, сув етказиб берувчи ташкилотлар орасида рақобатни ривожлантириш, сув ресурсларини бошқариш ва сув етказиб бериш жараёнларига давлат-хусусий шериклик принципларини жорий этиш назарда тутилади. Мисол учун, хусусий компаниялар сув тарқатиш тармоқларида давлат билан шерикликда лойиҳаларни амалга ошириб, рақобат ва сифатни ошириш имконига ҳам эга бўлади.

Қолаверса, нодавлат нотижорат ташкилотларнинг иштироки ҳам эътиборли жиҳат бўлиб, нодавлат нотижорат ташкилотлари ўз таъсис ҳужжатларига мувофиқ сувдан ва сув объектларидан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишга оид самарали чора-тадбирларни қонуний тартибда рағбатлантириши мумкин. Жумладан, экология соҳасидаги нодавлат нотижорат ташкилотлари маҳаллий сув ҳавзасини тозалаш ва соҳилларни муҳофаза қилиш лойиҳаларини рағбатлантириш учун грантлар беришни назарда тутишлари мумкин. Хуллас, ушбу норма сувдан оқилона фойдаланишни ва сув объектларини муҳофаза қилишни иқтисодий механизмлар орқали таъминлайди ҳамда давлат, хусусий сектор ва нотижорат ташкилотлар ҳамкорлигини мустаҳкамлаб, сув ресурсларидан барқарор ва самарали фойдаланиш имконини оширади.

Сув ҳўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш

Сув кодексининг 156-моддаси сув ҳўжалиги соҳасини молиявий жиҳатдан барқарорлаштириш, модернизация қилиш ва инвестицион жозибадорлигини оширишга қаратилган давлат сиёсатининг комплекс

ҳуқуқий асосини белгилайди. Мазкур норма сув хавфсизлигини миллий хавфсизлик элементи сифатида эътироф этган ҳолда, бюджет, кредит ва инвестиция воситалари орқали соҳани қўллаб-қувватлаш механизмларини тизимли равишда мустаҳкамлайди.

Модда биринчи қисмининг биринчи банди сув хўжалиги ташкилотларини бюджетдан молиялаштиришни назарда тутати. Бу механизм, аввало, соҳанинг операцион барқарорлигини (ОРЕХ) таъминлашга қаратилган. Насос станцияларининг электр энергияси учун тўловлари, ходимларнинг иш ҳақи, каналларни лойдан тозалаш, жорий таъмирлаш ва бошқа кундалик харажатлар айнан бюджет маблағлари ҳисобидан қопланади. Иқтисодий мантиқ шундан иборатки, сув етказиб бериш тизими тўлиқ ўзини ўзи молиялаштириш даражасига етмагунча, давлат «молиявий донор» сифатида тизимнинг узлуксиз ишлашини кафолатлайди. Ҳуқуқий жиҳатдан эса бу сув хавфсизлигини таъминлаш бўйича давлатнинг бевосита мажбурияти ҳисобланади.

156-модда биринчи қисмининг иккинчи банди йирик гидротехника иншоотлари ва магистраль инфратузилмаларни давлат кафолати остида молиялаштириш механизмини белгилайди. Бундай лойиҳалар ўта юқори капитал сиғимига эга бўлиб, уларнинг иқтисодий қайтими ўнлаб йилларга чўзилади. Халқаро молия институтлари – масалан, Жаҳон банки ёки Осиё тараққиёт банки – узоқ муддатли ва паст фоишли молиялаштиришни, одатда, давлат кафолати мавжуд бўлганда тақдим этади. Давлат кафолати лойиҳа рискларини пасайтиради ва арзон молиявий ресурсларни жалб қилиш имконини беради. Шу тариқа, хусусий сектор учун ҳаддан ташқари оғир бўлган мегалойиҳалар давлат иштирокида амалга оширилади.

Биринчи қисмнинг тўртинчи хатбошиси трансчегаравий, республика ва вилоятлараро аҳамиятга эга сув объектларини бюджет маблағлари ҳисобидан молиялаштириш назарда тутилади. Бундай объектлар умумдавлат ва минтақавий манфаатларга хизмат қилади. Уларни соф тижорий асосга ўтказиш ижтимоий, экологик ва сиёсий хавфларни келтириб чиқариши мумкин. Шу сабабли давлат уларни ўз балансида сақлаб, молиялаштириш ва назорат қилиш орқали экологик хавфсизлик ҳамда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлайди. Бу

ёндашув сув ресурсларини стратегик миллий бойлик сифатида кўриш концепциясига асосланади.

Биринчи қисмнинг тўртинчи банди сувдан фойдаланувчиларга, айниқса, сув тежовчи технологияларни жорий этувчиларга имтиёзли кредитлар ва бошқа преференциялар бериш механизмини белгилайди. Томчилатиб суғориш, қуёш панеллари асосидаги насос тизимлари, рақамли ҳисоблагичлар каби технологиялар юқори бошланғич инвестицияни талаб қилади. Давлат фоиз ставкаларининг бир қисмини субсидиялаш, узоқ муддатли кредитлар ва имтиёзли давр тақдим этиш орқали сув тежашни рағбатлантиради. Бу норма банк тизими учун ҳам муҳим бир асосни билдиради: сув соҳасидаги лойиҳалар «юқори рискли» эмас, балки давлат томонидан устувор қўллаб-қувватланадиган йўналиш сифатида баҳоланиши лозим.

Модданинг иккинчи қисми инвестиция сиёсатининг молиявий интизом тамойилларини белгилайди. Марказлашган кредитлар қайтариб бериш шарти билан ажратилади, бу эса маблағлардан самарали фойдаланиш ва «текин ресурс» психологиясининг олдини олади. Шу билан бирга, сув хўжалиги органларининг хизмат кўрсатишдан олган даромадларини реинвестиция қилиш, яъни насосларни янгилаш, рақамлаштириш ва модернизация қилишга йўналтириш рағбатлантирилади. Бу хўжалик мустақиллигини оширади ва тизимнинг ўзини ўзи ривожлантириш механизмини шакллантиради.

Назорат функцияси ушбу модданинг ажралмас қисми ҳисобланади. Маблағларнинг сарфланиши фақат молиявий аудит билан эмас, балки натижага асосланган бюджетлаштириш орқали баҳоланади. Яъни ажратилган маблағ қанча сув йўқотилишини камайтирди, неча гектар ернинг сув таъминоти яхшиланди, қанча энергия тежалди – шулар асосий мезон сифатида олинади.

Амалий вазият сифатида, дейлик, фермернинг қуёш панеллари ва рақамли ҳисоблагичлар учун имтиёзли кредит ололмаётгани ҳолатини кўриб чиқиш мумкин. 156-модданинг тўртинчи қисми давлатнинг сувдан фойдаланувчиларга имтиёзли кредитлар ва преференциялар бериш мажбуриятини белгилайди. Фермер банкка ёзма мурожаатида айнан ушбу нормага таяниши, шунингдек сув тежовчи технологияларни қўллаб-қувватлашга оид ҳукумат қарорларини илова

килиши лозим. Агар банк рад этишда давом этса, масала тегишли вазирлик ёки Марказий банк даражасида кўриб чиқиши мумкин, чунки норма декларатив эмас, балки императив характерга эга. Давлат мазкур қўллаб-қувватлаш механизмларини амалда ишлашини таъминлаши шарт.

Умуман, 156-модда сув хўжалигининг молиявий «архитектураси»ни белгилайди. У бюджет барқарорлиги, инвестицион жозибadorлик, молиявий интизом ва сув тежашни рағбатлантириш тамойилларини бирлаштирган ҳолда, соҳани замонавий, самарали ва узоқ муддатли ривожланишга йўналтирилган тизимга айлантиришга хизмат қилади.

Сув тежовчи технологияларни жорий қилиш тизимини такомиллаштириш

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2026 йил 5 февралдаги ПҚ-47-сон қарори мавжуд сув ресурсларидан оқилона ва самарали фойдаланишни таъминлаш, сув тежовчи технологияларни жорий этишни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, шунингдек, сув тежовчи технологияларни кенг жорий қилиш ва бу борадаги иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш мақсадида қабул қилинган. Бу қарорда сув тежовчи технологияларни жорий қилиш тизимини такомиллаштириш тартиби белгиланган.

Қарор билан қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда сув тежовчи технологияларни жорий этишни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг қуйидаги тартиби жорий қилиниши белгиланган:

(а) 2027 йилдан бошлаб, ҳар йили сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкаси ва субсидиялар суғориладиган ер майдонларининг сув билан таъминланганлик ҳолатидан келиб чиқиб белгиланади;

(i) сув билан барқарор таъминланмаган ҳудудда жойлашган суғориладиган ер майдонларида сув тежовчи технологиялар жорий қилинганда, ажратиладиган субсидияларга 1,25 оширувчи коэффициент қўлаган ҳолда ҳисобланади;

(ii) сув билан барқарор таъминланган ҳудудда жойлашган суғориладиган ер майдонларида сув тежовчи технологиялар жорий қилинмаганда, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкаси 2 баробар оширилган миқдорда қўлланилади;

(б) Сув хўжалиги вазирлиги Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда ҳар йили 1 апрелга қадар вегетация даври учун сув манбаларининг сувлилик даражасини таҳлил қилган ҳолда сув билан барқарор таъминланган ҳамда таъминланмаган ҳудудда жойлашган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчилари рўйхатини ишлаб чиқади ва тасдиқлаш учун Халқ депутатлари туман кенгашларига киритади.

Қарорга асосан 2027 йилдан бошлаб шоли етиштириладиган майдонларнинг сувнинг кириш қисмига ҳамда балиқчилик хўжалиги ташкил қилинган ер майдонларининг сувнинг кириш ва чиқиш қисмига тадбиркорлик субъектлари ўз маблағлари ҳисобидан «ақлли» сув ўлчаш ва ҳисоблаш воситаларини ўрнатиши мажбурий этиб белгиланади. Бунда:

(а) «ақлли» сув ўлчаш ва ҳисоблаш воситалари ўрнатилмаганда сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкаси 2 баробарга оширилган миқдорда ҳисобланади;

(б) «ақлли» сув ўлчаш ва ҳисоблаш воситалари Сув хўжалиги вазирлигининг «Сув ҳисоби» ахборот тизимига интеграция қилинади;

(в) балиқчилик хўжаликлари фойдаланишида бўлган балиқ етиштириш объектларига фақат Сув хўжалиги вазирлигининг тегишли ҳулосаси бўлган тақдирда сув лимити ажратилади.

2026 йил 1 октябрдан бошлаб сув тежовчи технологияларни жорий қилишда таъминотчи корхоналар ва маҳаллий ишлаб чиқарувчилар томонидан сув тежовчи технологияларнинг насос ва фильтр қурилмаларини рақамли QR-кодли махсус ёрлиқланган белги остида ишлаб чиқариш ва сунъий йўлдош кузатув тизими (GPS трекер)ни ўрнатиш тартиби жорий этилади. Бунда:

(а) QR-кодда қуйидаги маълумотлар акс эттирилади:

(i) ишлаб чиқарувчи ташкилотнинг номи;

(ii) маҳсулот ишлаб чиқарилган сана;

(iii) маҳсулот етказиб берилган субъектнинг номи ва солиқ тўловчининг идентификация рақами;

(б) мазкур банднинг «а» кичик бандида келтирилган маълумотлар маҳаллий ишлаб чиқарувчи ва хориждан импорт қилувчи корхоналар томонидан «suvnazorat.uz» электрон тизимига киритилади ҳамда ушбу тизим орқали маҳсулотларнинг реестри юритилади;

(в) таъминотчи корхоналар ва ташаббускорларга сунъий йўлдош кузатув тизими (GPS трекер)ни ўрнатиш ва Сув хўжалиги вазирлиги ахборот тизимига маълумотларни узатиш мажбурияти юклатилади. Бунда:

(i) сунъий йўлдош кузатув тизими (GPS трекер) техник кўрсаткичларига бўлган талаб Сув хўжалигини рақамлаштириш ва мониторинг маркази томонидан белгиланади;

(ii) Сув хўжалиги вазирлиги ахборот тизимига маълумотларни узатиш харажатлари Сув хўжалигини рақамлаштириш ва мониторинг маркази маблағлари ҳисобидан қопланади.

Молиявий ресурслар ва имтиёзлар

2026 йил 1 октябрдан бошлаб:

(а) сув тежовчи технологияларни банк кредитларини олмасдан ўз маблағлари ҳисобидан жорий қиладиган ташаббускорларга субсидия ажратишнинг қуйидаги янги тизими жорий этилади:

(i) лойиҳа ташаббускори томонидан сув тежовчи технологияларни жорий қилиш учун қўйиладиган минимал талаб ва меъёрлар доирасида лойиҳа-смета ҳужжатлари ишлаб чиқилади;

(ii) ишлаб чиқилган лойиҳа-смета ҳужжатлари ҳамда лойиҳани амалга ошириш бўйича таъминотчи корхона билан тузилган шартнома, ушбу технологиялар учун белгиланган тартибда ҳисоб-китоб қилинган субсидия маблағларининг 50 фоизини Аграр соҳада тўловлар агентлиги томонидан олдиндан ажратишга асос бўлади;

(iii) сув тежовчи технологиялар лойиҳа-смета ҳужжатларига мувофиқ ўрнатилиб, фойдаланишга топширилганидан сўнг ҳисоб-китоб қилинган субсидия маблағларининг қолган 50 фоизи лойиҳа ташаббускорига тўлаб берилади;

(iv) субсидиянинг дастлабки 50 фоизи тўлаб берилганидан сўнг икки ой муддат ичида технологиялар ўрнатилиб ишга туширилмаганда, ажратилган субсидиялар белгиланган тартибда қайтарилади;

(б) бошоқли дон экинларини етиштиришда томчилатиб ва дискрет суғориш технологияси жорий қилинган майдонлар учун субсидия ажратиш тизими йўлга қўйилади;

(в) янги мевали боғ ва узумзорларни барпо этишга белгиланган тартибда кредитлар ажратилади ҳамда бундай лойиҳаларни амалга оширишга фақат сув тежовчи технологияларни тўлиқ жорий қилиш шарти билан рухсат берилади;

(г) сув тежовчи технологияларни харид қилиш ва қуриш мақсадида тижорат банклари томонидан ҳар бир гектар ер майдонига 20 миллион сўмгача ажратилган кредитлар бўйича фоиз ставкаларининг Марказий банк асосий ставкасидан юқори, бироқ 10 фоизлик пунктидан ошмаган қисми Аграр соҳада тўловлар агентлиги томонидан қоплаб берилади;

(д) тижорат банклари томонидан сув тежовчи технологияларни жорий этиш учун ажратиладиган кредитлар доирасида пудратчиларга ўтказиб бериладиган якуний тўловлар назорат ўлчовларини ўтказувчи мустақил экспертлар (корхоналар), шу жумладан, халқаро экспертлар (компаниялар)нинг сув тежовчи технологиялар ҳақиқатда ўрнатилганлиги тўғрисидаги хулосаларига асосан амалга оширилади. Бунда назорат ўлчовларини ўтказиш харажатлари сув тежовчи технологияларни жорий этиш учун ажратиладиган кредит маблағлари доирасида молиялаштирилади;

(ж) қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларнинг талабидан келиб чиқиб, ғўза майдонларида томчилатиб суғориш технологиясини жорий қилиш учун кредит маблағларини ҳар йил ноябрь ойидан бошлаб ажратиш тизими йўлга қўйилади.

**Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчиларнинг
сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий
этиш бўйича харажатларининг бир қисmini қоплаш
тартиби**

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2026 йил 28 апрелда “Аграр ва озиқ-овқат соҳаларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчиларнинг сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий этиш бўйича харажатларининг бир қисmini қоплаш тартиби тўғрисида низом тасдиқланган. Ушбу низом қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчиларига пахта, донли, сабзаёт экинлари ва картошка, полиз, озуқабоп, мойли, дуккакли, мевали экинлар, доривор ўсимликлар, узум ва шоли (кейинги ўринларда — қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари) етиштириш учун сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий этиш бўйича харажатларининг бир қисmini қоплаш тартибини белгилайди.

Қуйида ушбу тартиб билан танишиб чиқамиз.

Субсидия Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетидан қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва технология туридан қатъи назар, ҳар бир контурга жорий қилинган технология учун фақат бир маротаба ажратилади.

Талабгорга қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш учун сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий этиш бўйича харажатларнинг бир қисми белгиланган субсидиялар миқдорига асосан қоплаб берилади.

Субсидия ҳисоби Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Аграр соҳада тўловлар агентлигининг (кейинги ўринларда — Агентлик) Иқтисодиёт ва молия вазирлиги ҳузуридаги Ғазначилик хизмати қўмитасида очилган махсус шахсий ғазна ҳисобварағида юритилади.

Сув хўжалиги вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда ҳар календарь йилнинг 1 июлига қадар келгуси йилда субсидия ажратиш мақсадида ҳудудлар кесимида ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари тури бўйича жорий қилинадиган сувни тежайдиган суғориш технологиялари прогноз кўрсаткичларини Қишлоқ хўжалиги вазирлигига тақдим этади.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Агентлик билан биргаликда ҳар календарь йилнинг 1 августига қадар Сув хўжалиги вазирлиги

томонидан тақдим этилган прогноз кўрсаткичларни ўрганиб чиқади ҳамда бюджет параметрларини шакллантиришда инобатга олиш учун ҳисоб-китобларни Иқтисодиёт ва молия вазирлигига тақдим қилади.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги келгуси йил учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрларини шакллантиришда субсидия учун зарур маблағларни назарда тутди.

Субсидия Агропортал орқали ажратилади.

Субсидияни ажратиш

Талабгор субсидияни олиш учун ўзига тегишли экин ер майдонларини контурлар ҳамда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари турлари кесимида белгиланган тартибда Агропорталга киритган бўлиши лозим.

Талабгор субсидия ажратилиши учун Агропортал орқали электрон шаклда ариза билан мурожаат қилади ва ариза масъуллар томонидан кўриб чиқилади.

Талабгор аризага қуйидагиларни илова қилади:

сувни тежайдиган суғориш технологиясини қуриш бўйича «Tomchi-reestr» ЯЭРга киритилган қурувчи-пудрат ташкилоти билан тузилган шартнома нусхаси;

лойиҳа ҳужжати ва қурилиш ишлари якунлангани тўғрисидаги далолатнома нусхаси;

иш бажарилган контурларнинг маълумотлари (ҳудуди ва локацияси аниқ кўрсатилади).

Аризадаги маълумотлар ва тақдим қилинган ҳужжатларнинг тўғрилиги ва ҳаққонийлигига талабгор жавобгар ҳисобланади.

Талабгордан ушбу бандда назарда тутилмаган ҳужжатларни талаб қилиш тақиқланади.

Ҳужжатлар тўлиқ бўлмаган ёки белгиланган тартибда расмийлаштирилмаган ҳолда тақдим қилинганда, масъуллар томонидан талабгорнинг аризасини қабул қилиш рад этилади.

Талабгор томонидан ариза ва унга илова қилинган ҳужжатлар тўлиқ бўлган тақдирда, масъуллар ариза тушган кундан эътиборан беш иш кунда:

талабгор ва қурувчи-пудрат ташкилоти вакили иштирокида жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларининг тўлиқ ишлаш жараёнини жойида ўрганади;

сувни тежайдиган суғориш технологияси сифатли қурилган, тўлиқ ишга туширилган бўлса ва белгиланган техник талабларга жавоб берса, ҳисобланган субсидиянинг Агропортал орқали ажратилиши мақсадга мувофиқлиги юзасидан тайёрланган хулосани электрон имзо билан тасдиқлайди ва Агропортал орқали Агентликка юборади.

Масъуллар томонидан талабгорга субсидия ажратиш тўғрисидаги хулоса расмийлаштирилгандан сўнг хулоса бир иш кунда Агентликка субсидия ажратиш учун Агропортал орқали белгиланган тартибда юборилади.

Масъуллар томонидан талабгорнинг аризаси беш иш кунда кўриб чиқилмаганда ёки тегишли хулоса расмийлаштирилмаганда, масъулларнинг хулосаси ижобий деб қабул қилинади ва субсидия ажратиш мақсадга мувофиқлиги юзасидан жавобгарлик масъуллар зиммасига юкланади.

Бунда ушбу ариза Агропортал орқали автоматик равишда тўғридан тўғри Агентликка юборилади.

Масъуллар талабгорларга субсидия ажратиш тўғрисидаги хулосаларни расмийлаштиришда қуйидагиларга шахсан масъул ҳисобланади:

туман ҳокимининг қишлоқ ва сув хўжалиги масалалари бўйича ўринбосари — туман қишлоқ хўжалиги бўлими бошлиғи — талабгорларнинг субсидия ажратиш тўғрисидаги аризалари ўз вақтида жойида тўлиқ ўрганилишига ва расмийлаштирилган ҳужжатларнинг ҳаққонийлигига, дискрет суғориш технологияси жорий қилинган майдонлар лазер ускунали ер текислагичлар орқали сифатли текисланганига, субсидия ажратиш бўйича ҳужжатларни ўз вақтида расмийлаштириш ва мувофиқлаштиришга, сувни тежайдиган суғориш технологияси жорий қилинган майдоннинг ўлчами, контур рақами ва экин турини аниқлашга;

сувни тежайдиган суғориш технологияларининг жорий этилгани юзасидан расмийлаштирилган хулосанинг тўғрилиги ва ҳаққонийлигига;

«Сув етказиб бериш хизмати» ДМ раҳбари — талабгорлар иштирокида жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларининг тўлиқ ишлаш жараёнини, жорий қилинган технология тури ва унинг сифат кўрсаткичларини аниқлашга.

Ўрганиш натижаларига кўра сувни тежайдиган суғориш технологиялари талабгор томонидан тақдим этилган ҳужжатларга мувофиқ бўлмаганда, сифатсиз қурилган ва техник талабларга жавоб бермаганда масъуллар беш иш кунда аниқ сабабларни кўрсатган ҳолда, субсидия ажратилиши мақсадга мувофиқлиги юзасидан хулоса бериш рад этилгани ҳақида Агропортал орқали талабгорга маълум қилади.

Бунда масъуллар субсидия ажратишни рад этишга сабаб бўлган барча камчилик ва ҳолатларни дастлабки хулосада кўрсатиши шарт.

Талабгор аризаси бўйича субсидия ажратилиши рад этилишига сабаб бўлган камчиликлар тўлиқ бартараф қилгандан сўнг субсидия ажратиш тўғрисида белгиланган тартибда қайтадан мурожаат қилиши мумкин.

Талабгор субсидия ажратилиши рад этилиши юзасидан норози бўлган тақдирда, белгиланган тартибда судга шикоят қилиши мумкин.

Агентлик хулосани уч иш кунда сувни тежайдиган суғориш технологиялари жорий этилганлигини аниқлаш мақсадида Рақамли технологиялар вазирлиги ҳузуридаги Космик тадқиқотлар ва технологиялар агентлигига (кейинги ўринларда — «Ўзбеккосмос» агентлиги) ва мустақил экспертга талабнома юборади.

Талабномада талабгорнинг ишлар бажарилган контурларнинг маълумотлари (ҳудуди, локацияси) аниқ кўрсатилади.

«Ўзбеккосмос» агентлиги (ўзидаги мавжуд маълумотлар асосида) ва мустақил эксперт беш иш кунда талабнома асосида бажарилган ишлар тўғрисидаги тўлиқ маълумотлар акс эттирилган хулосани Агропортал орқали Агентликка тақдим этади.

«Ўзбеккосмос» агентлиги ва мустақил эксперт талабномада кўрсатилган ишлар бажарилганда ижобий, ишлар қисман бажарилган ёки умуман бажарилмаган тақдирда салбий хулоса беради.

Бунда «Ўзбеккосмос» агентлигида тегишли контурлар бўйича космосдан тасвирга олинган айрим маълумотлар мавжуд бўлмаса, тегишли маълумотлар мавжуд эмаслигини ўзининг хулосасида маълум қилади.

Агар «Ўзбеккосмос» агентлиги томонидан маълумот тақдим этилмаса, субсидия мустақил эксперт хулосаси асосида ажратилади.

Агентлик бир иш кунида масъуллар, «Ўзбеккосмос» агентлиги ва мустақил эксперт ижобий хулосаси ва маълумотларига мувофиқ Агропортал орқали ҳисоб-китоб қилинган субсидияни талабгорнинг тижорат банкдаги ундирувга йўл қўйилмайдиган махсус ҳисобварақларига ўтказиб беради.

Сувни тежайдиган суғориш технологияларини ўз маблағлари ҳисобидан жорий қиладиган талабгорларга субсидия ажратиш

Сувни тежайдиган суғориш технологияларини ўз маблағи ҳисобидан жорий қилган талабгорга белгиланган ҳисоб-китобларга асосан субсидиянинг 50 фоизи олдиндан тўлаб берилади.

Бунда субсидия миқдори ишлаб чиқилган лойиҳа-смета ҳужжатлари ҳамда лойиҳани амалга ошириш бўйича таъминотчи корхона билан тузилган шартномалардан келиб чиқиб, сифатлилик даражасини белгиловчи коэффициентлар асосида ҳисоб-китоб қилинади.

Талабгор субсидия ажратилиши учун Агропортал орқали масъулларга ариза билан мурожаат қилади ва аризага қуйидагилар илова қилинади:

ишлаб чиқилган лойиҳа-смета ҳужжатлари;

сувни тежайдиган суғориш технологиясини куриш бўйича «Tomchi-reestr» ЯЭРга киритилган курувчи-пудрат ташкилоти билан тузилган шартнома нусхаси;

иш бажариладиган контурларнинг маълумотлари (ҳудуди ва локацияси аниқ кўрсатилади).

Аризадаги маълумотлар ва тақдим қилинган ҳужжатларнинг тўғрилиги ва ҳаққонийлигига талабгор жавобгар ҳисобланади.

Талабгордан ушбу бандда назарда тутилмаган ҳужжатларни талаб қилиш тақиқланади.

Ҳужжатлар тўлиқ бўлмаган ёки белгиланган тартибда расмийлаштирилмаган ҳолда тақдим қилинганда, масъуллар томонидан талабгорнинг аризасини қабул қилиш рад этилади.

Талабгор аризаси бўйича субсидия ажратилиши рад этилишига сабаб бўлган камчиликларни тўлиқ бартараф қилгандан сўнг субсидия ажратиш тўғрисида белгиланган тартибда қайта мурожаат қилиши мумкин.

Талабгор томонидан ариза ва унга илова қилинган ҳужжатлар тўлиқ бўлган тақдирда, масъуллар ариза тушган кундан эътиборан уч иш кунида ҳисобланган субсидиянинг Агропортал орқали ажратилиши мақсадга мувофиқлиги юзасидан тайёрланган хулосани электрон имзо билан тасдиқлайди ва Агропортал орқали Агентликка юборади.

Масъуллар томонидан талабгорнинг аризаси уч иш кунида кўриб чиқилмаганда ёки тегишли хулоса расмийлаштирилмаганда, масъулларнинг хулосаси ижобий деб қабул қилинади ва субсидия ажратиш мақсадга мувофиқлиги юзасидан жавобгарлик масъуллар зиммасига юкланади.

Бунда ушбу ариза Агропортал орқали автоматик равишда тўғридан-тўғри Агентликка юборилади.

Агентлик бир кун муддатда масъулларнинг ижобий хулосасига асосан субсидияни талабгорнинг тижорат банкдаги ундирувга йўл қўйилмайдиган махсус ҳисобварағига ўтказиб беради.

Масъуллар субсидия ажратилган талабгорнинг белгиланган тартибда сувни тежайдиган суғориш технологияси қурилиши ва ишга туширилиши бўйича доимий мониторинг юритади.

Мониторинг натижаларига кўра талабгор субсидиянинг дастлабки 50 фоизи тўлаб берилганидан сўнг икки ой муддат ичида технологиялар ўрнатилиб ишга туширилмаганда, масъуллар ажратилган субсидияни белгиланган тартибда қайтариш бўйича огоҳлантиради ва субсидияни белгиланган тартибда қайтариш чоралари кўрилади.

Сувни тежайдиган суғориш технологиялари лойиҳа-смета ҳужжатларига мувофиқ ўрнатилиб, фойдаланишга топширилгандан сўнг ҳисоб-китоб қилинган субсидиянинг қолган 50 фоизи талабгорга белгиланган тартибда тўлаб берилади.

Сувни тежайдиган суғориш технологияларидан фойдаланиш юзасидан назорат олиб бориш

Субсидия олган талабгорлар сувни тежайдиган суғориш технологиялар 5 йилдан кам бўлмаган муддатда мақсадли ва самарали фойдаланишлари лозим.

Сувни тежайдиган суғориш технологиялари жорий қилинган майдонга лойиҳада белгиланган экиндан бошқа экин жойлаштирилганда, ушбу экинни суғоришда мавжуд сувни тежайдиган суғориш технологияларидан тўлиқ фойдаланиш имкони бўлмаган тақдирда, унинг асосий қисмидан (сув тиндиргич, насос станцияси, фильтрлар, сувни етказувчи ва тақсимловчи қувур тармоғи ва бошқа асосий қисмларидан) фойдаланиш лозим бўлади.

Бунда мавжуд сувни тежайдиган суғориш технологияларини ишлатмай, анъанавий суғориш усулида (экин майдонида ўқ ариқ ва шох ариқлар олиб, эгат билан суғориш) суғоришга йўл қўйилмайди (шўр ювиш, яхоб ва нам суви бериш бундан мустасно).

Сувни тежайдиган суғориш технологияларидан фойдаланиш экилган экинни суғориш учун эҳтиёж бўлмаганда, электр энергияси ва сув таъминотида узилишлар бўлганда, уларни таъмирлаш даврида, шунингдек, бошқа форс-мажор ҳолатларда вақтинча тўхтатилиши мумкин.

Агар жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларидан ёки уларнинг асосий қисмларидан суғориш мавсумида камида 30 календарь кун давомида фойдаланилмаган ҳолатлар аниқланса, ажратилган субсидия қуйидагича тартибда қайтарилади:

иккинчи йилдан фойдаланилмаса — субсидиянинг 80 фоизи;

учинчи йилдан фойдаланилмаса — субсидиянинг 60 фоизи;

тўртинчи йилдан фойдаланилмаса — субсидиянинг 40 фоизи;

бешинчи йилдан фойдаланилмаса — субсидиянинг 20 фоизи.

Субсидия олиб жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларидан мақсадли ва самарали фойдаланиш юзасидан назорат масъуллар, Сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Сув хўжалиги объектлари хавфсизлигини ва сувдан фойдаланишни назорат қилиш инспекциясининг (кейинги ўринларда — «Сувхўжаликназорат» инспекцияси) ҳудудий бошқармалари ҳамда жамоатчилик томонидан амалга оширилади.

«Сувхўжаликназорат» инспекцияси субсидия олиб жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларидан ёки уларнинг асосий қисмидан мақсадли ва самарали фойдаланмаслик ҳолати аниқланса, белгиланган субсидия миқдорини Агентликка (тегишли шахсий ғазна ҳисобварағини кўрсатган ҳолда) қайтариш тўғрисида огоҳлантириш хати беради.

Жамоатчилик томонидан сувни тежайдиган суғориш технологияларидан суғориш мавсумида фойдаланилмаслик ҳолатлари аниқланса, бундай ҳолатлар видеотехника воситалари орқали қайд этилиши (ёзиб олиниши) ва икки кун муддатда масъулларга тақдим қилиниши мумкин.

Бунда сувни тежайдиган суғориш технологияларидан фойдаланиш ҳолати қайд этилган сана, ҳудуд (фермер хўжалиги ёки кластер ташкилоти) номи, жорий қилинган майдондаги экин тури кўрсатилиши лозим.

Видеоёзувлар электрон рақамли имзо ёки геолокация билан тасдиқланган бўлиши шарт.

Жамоатчилик томонидан юборилган маълумотларнинг тўғрилигига ушбу маълумотни юборган жисмоний шахс масъул ҳисобланади.

Масъуллар жамоатчилик томонидан аниқланган ҳолатлар бўйича келиб тушган видеоёзувларни қабул қилингандан сўнг уч иш кунида талабгорлар ёки уларнинг ваколатли ходими иштирокида ўрганади.

Агар сувни тежайдиган суғориш технологияларидан мақсадли ва самарали фойдаланмаслик ҳолати тасдиқланса, бу ҳақида масъуллар тегишли далолатномани расмийлаштиради.

Жамоатчилик томонидан тақдим қилинган маълумотлар ўз тасдиғини топмаган тақдирда, масъуллар уч кун муддатда мурожаат қилган жисмоний шахсга ёзма маълумот тақдим қилади.

Масъуллар жамоатчилик томонидан тақдим қилинган маълумотлар асосида тузилган далолатномага мувофиқ талабгорга белгиланган субсидия миқдорини тегишли шахсий ғазна ҳисобварағини кўрсатган ҳолда Агентликка қайтариш тўғрисида огоҳлантириш хати беради.

Масъуллар субсидияни қайтариш бўйича талабгорларга юборилган барча огоҳлантириш хатларининг нусхаларини ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга юборади.

Талабгор огоҳлантириш хатини олган кундан бошлаб бир ой давомида субсидияни ихтиёрий равишда қайтармаса ёки қайтаришни рад этса, Агентлик томонидан субсидияни қайтариш бўйича ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларига маълумот юборилади ёки судга даъво аризаси киритилади.

Талабгор томонидан қайтариладиган ёки суд тартибида ундириладиган маблағлар Агентликнинг тегишли шахсий ғазна ҳисобварағига йўналтирилади.

Ушбу маблағлар қуйидаги тартибда тақсимланади:

масъуллар ёки «Сувхўжаликназорат» инспекцияси томонидан аниқланган ҳолатлар бўйича қайтарилган субсидиялар тўлиқ — Агентликка, кейинчалик ушбу йўналишдаги субсидияларни қайта молиялаштиришга;

жамоатчилик томонидан аниқланган ҳолатлар бўйича — талабгорлардан ундирилган субсидиянинг беш фоизи сувни тежайдиган суғориш технологияларидан ўрнатилган тартибда фойдаланмаслик ҳолатлари тўғрисидаги видеоёзувларни юборган шахсларни пул мукофоти билан рағбатлантиришга, қолган қисми Агентликка кейинчалик ушбу йўналишдаги субсидияларни қайта молиялаштиришга.

Масъуллар экинларни суғориш мавсумида сувни тежайдиган суғориш технологияларидан мақсадли ва самарали фойдаланишни ҳар чоракда камида бир марта назорат қилади.

«Сувхўжаликназорат» инспекциясининг ҳудудий бошқармаси сувни тежайдиган суғориш технологиясидан мақсадли ва самарали фойдаланиш юзасидан назоратни иш режаси бўйича амалга оширади.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчиларнинг насос агрегатлари ва суғориш қудуқлари истеъмол қиладиган электр энергияси қийматининг бир қисмини қоплаш тартиби

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2026 йил 28 апрелда “Аграр ва озиқ-овқат соҳаларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчиларнинг насос агрегатлари ва суғориш қудуқлари истеъмол қиладиган электр энергияси қийматининг бир қисмини қоплаш тартиби тўғрисида низом тасдиқланган. Ушбу низом насос агрегатлари ва суғориш қудуқларининг электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ускунасини ўрнатган ва уни белгиланган тартибда туман электр тармоқлари корхонасидан рўйхатдан ўтказган истеъмолчиларга насос агрегатлари ва суғориш қудуқлари истеъмол қиладиган электр энергияси қийматининг бир қисмини қоплаш учун субсидия ажратиш тартибини белгилайди.

Қуйида ушбу тартиб билан танишиб чиқамиз.

Истеъмолчилар рўйхатини шакллантириш

Туман қишлоқ хўжалиги бўлими, «Сув етказиб бериш хизмати» ДМ ва туман электр тармоқлари корхонаси билан биргаликда ҳар календарь йилнинг 1 июлига қадар келгуси йилда субсидия олувчилар рўйхатини экин тури, ер майдонлари ва контур рақамлари, сув манбаи, ўрнатилган насос агрегатининг русуми, сув чиқариш қобилияти, қуввати, жорий қилинган ёки жорий қилиниши режалаштирилган замонавий сувни тежайдиган суғориш технологиялари тури ва майдонидан келиб чиқиб шакллантиради ҳамда тасдиқлайди.

Бунда истеъмолчилар рўйхати тўғри шакллантирилгани учун Туман қишлоқ хўжалиги бўлими ва «Сув етказиб бериш хизмати» ДМ раҳбарлари масъул ҳисобланади.

Истеъмолчиларнинг тасдиқланган рўйхати Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси ва вилоятлар ҳокимларининг қишлоқ ва сув хўжалиги масалалари бўйича ўринбосари томонидан умумлаштирилиб, ҳар календарь йилнинг 10 июлига қадар Сув хўжалиги вазирлигига юборилади.

Сув хўжалиги вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари томонидан тақдим этилган истеъмолчиларнинг тасдиқланган рўйхатини ўрганиб чиқади ва ҳар календарь йилнинг 20 июлига қадар ҳудудлар кесимида умумлаштирилган ҳолда Қишлоқ хўжалиги вазирлигига тақдим этади.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Агентлик билан биргаликда ҳар календарь йилнинг 1 августига қадар Сув хўжалиги вазирлиги томонидан тақдим этилган истеъмолчиларнинг тасдиқланган рўйхатини ўрганиб чиқади ҳамда бюджет параметрларини шакллантиришда инобатга олиш учун ҳисоб-китобларни Иқтисодиёт ва молия вазирлигига тақдим қилади.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги келгуси йил учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрларини шакллантиришда субсидия учун зарур маблағларни назарда тутди.

Субсидияни ажратиш

Субсидияни ҳисоб-китоб қилиш ва тайинлаш Агропортал орқали амалга оширилади.

«Сув етказиб бериш хизмати» ДМ ҳар йили 1 декабрга (2026 йил учун 2026 йил 20 майга) қадар Агропорталга ҳар бир истеъмолчининг контурлар кесимида (қайси контур сув насоси орқали суғорилишини ҳамда қайси контурларда сувни тежайдиган суғориш технологиялари жорий қилинганлигини) насос агрегатининг сув чиқариш қуввати, жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларининг тури тўғрисидаги маълумотларини киритади.

Бунда «Сув етказиб бериш хизмати» ДМ истеъмолчилар бўйича киритилган маълумотларнинг тўғрилиги ва ҳаққонийлигига масъул ҳисобланади.

Истеъмолчиларнинг туман электр тармоқлари корхонаси билан электр энергияси етказиб бериш бўйича тузилган амалдаги

шартномалари ва электр истеъмолини мониторинг қилиш мақсадида (санаси ва рақами, меъёри) «Худудий электр тармоқлари» АЖ ягона биллинг тизими Агропорталга интеграция қилинади.

Субсидия қуйидаги ҳолатларда ажратилмайди:

истеъмолчиларнинг туман электр тармоқлари корхонаси билан электр энергияси етказиб бериш бўйича тузилган амалдаги шартномалари бўлмаганда;

Агропорталда тегишли маҳсулотлар контурлар кесимида жойлаштирилмаганда.

Агентлик Агропорталга «Сув етказиб бериш хизмати» ДМ томонидан киритилган ҳамда «Худудий электр тармоқлари» АЖ ягона биллинг тизимидан олинган маълумотлар асосида субсидияни ҳар ойнинг 20 санасигача истеъмолчиларнинг тижорат банкдаги ундирувга йўл қўйилмайдиган махсус ҳисобварағига ўтказиб беради.

Бунда ҳар бир маҳсулот турининг вегетация давридан келиб чиқиб ҳамда белгиланган миқдоридан ошмаган ҳолда амалга оширилади.

Агентлик экиш даври тугагандан сўнг ҳар бир истеъмолчининг умумий экин майдонининг контурлар кесимидаги ва экин турлари бўйича маълумотларни «Ўзбеккосмос» агентлигига юборади.

«Ўзбеккосмос» агентлиги Агентлик юборган маълумотларга асосан ўн кун муддатда истеъмолчилар томонидан қишлоқ хўжалиги экинлари ҳақиқатда экилганлиги ёки экилмаганлигини ўрганади ва якуни бўйича аниқланган маълумотларни Агентликка юборади.

«Ўзбеккосмос» агентлиги томонидан ўрганиш даврида субсидия ажратилган истеъмолчилар томонидан белгиланган майдонларда тегишли экинлар экилмагани аниқланганда, Агентлик ушбу истеъмолчиларга субсидия ажратишни тўхтатади ҳамда ушбу мавсум учун ажратилган субсидияни қайтариш чораларини кўради, зарур ҳолларда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларга мурожаат қилади.

Истеъмолчининг насос агрегатлари ва суғориш қудуғидан ўзаро келишувга кўра бошқа фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари тегишли қишлоқ хўжалиги экин майдонларини суғориш учун фойдаланилиши мумкин.

Бунда қишлоқ хўжалиги экинларини суғориш учун (пахта, ғалла, мева, узум, сабзавот, картошка, озуқабоп, мойли экинлар бундан мустасно) сарфланган электр энергияси харажатлари истеъмолчиларнинг ўз маблағи ҳисобидан қопланади.

Субсидия ажратилган мавсум якунида истеъмолчиларнинг махсус ҳисоб рақамида субсидия ҳисобидан қолган қолдиқ маблағлар қайтариб олинмайди.

Сув иншоотларини қуриш харажатларининг бир қисmini қоплаш тартиби

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2026 йил 28 апрелда “Аграр ва озиқ-овқат соҳаларини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан Сув иншоотларини қуриш харажатларининг бир қисmini қоплаш тартиби тўғрисида низом тасдиқланган. Ушбу низом янги яратилаётган интенсив боғ ва узум, доривор ўсимликларнинг маданий плантациялари, озуқабоп экинларни суғориш, қорақўлчилик кластерлари томонидан ижарага олинган яйлов ерлар, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикасида сув таъминоти даражаси паст бўлган жойларда чорвачилик хўжаликларининг чорва молларини суғориш учун шахтали ва тик қудуқлар ҳамда сув тортиш учун насос станцияларини янгидан қуриш ва реконструкция қилишга сарфланган харажатлар учун субсидия бериш тартибини белгилайди.

Қуйида ушбу тартиб билан танишиб чиқамиз.

Қуйидагилар Қишлоқ хўжалиги вазирлигига тақдим этилади:

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш қўмитаси озуқабоп экинларни суғоришга, қорақўлчилик кластерларига яйлов ерларида, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикасида сув таъминоти даражаси паст бўлган жойларда чорвачилик хўжаликларининг чорва молларини суғориш бўйича;

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Агросаноатни ривожлантириш агентлиги янги яратилаётган интенсив боғ ва узум, доривор ўсимликларнинг маданий плантациялари сув иншоотларини янгидан қуриш ва реконструкция қилиш бўйича кейинги йил учун прогноз параметрларини аниқлайди ва ҳар календарь йилнинг 1 июлига қадар.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Аграр соҳада тўловлар агентлиги (кейинги ўринларда — Агентлик) билан биргаликда ҳар календарь йилнинг 1 августига қадар кейинги йил учун сув иншоотларини янгидан қуриш ва реконструкция қилиш бўйича прогноз кўрсаткичлардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрларини шакллантиришда инобатга олиш учун ҳисоб-китобларни Иқтисодиёт ва молия вазирлигига тақдим қилади.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги келгуси йил учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрларини шакллантиришда субсидия учун зарур маблағларни назарда тутди.

Субсидия ҳисоби Агентликнинг Иқтисодиёт ва молия вазирлиги ҳузуридаги Ғазначилик хизмати қўмитасида очилган махсус шахсий ғазна ҳисобварағида юритилади.

Талабгорларга қуйидаги миқдорларда бир марталик субсидия берилади:

яратилаётган ҳар 10 гектар майдондаги янги интенсив боғ ва узумзор ҳамда доривор ўсимликларнинг маданий плантацияларида сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий қилиш учун сув ҳавзаларида насос станциясини қуриш ҳамда сув чиқариш учун бурғиланган қудуқнинг ҳар бир метри учун 600 минг сўмдан, аммо битта бурғиланган қудуқ ёки насос станцияси учун 120 миллион сўмдан ошмайдиган миқдорда;

янги интенсив мевали боғ ва узумзорларда лойиҳа асосида сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий қилиш учун дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш учун сув қувурларининг ўлчамидан (диаметри) келиб чиқиб, ушбу Низомга 1-иловада келтирилган миқдорларда;

озуқабоп экинлар етиштирувчиларнинг сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий қилиш учун суғориш тик қудуқларини бурғилаш билан боғлиқ харажатларининг бир қисмини қоплаб бериш мақсадида бурғиланган суғориш тик қудуқларининг ҳар бир метр чуқурлиги учун 100 минг сўмдан ошмайдиган миқдорда;

яйлов ерларида сув иншоотларини янгидан қуриш ва реконструкция қилиш ишларини амалга оширган қорақўлчилик кластерларига 120 миллион сўмдан ошмайдиган миқдорда;

Қорақалпоғистон Республикасида сув таъминоти даражаси паст бўлган жойларда чорвачилик хўжаликларининг чорва молларини суғориш учун сув иншоотларини янгидан қуриш харажатлари учун, бироқ 120 миллион сўмдан ошмайдиган миқдорда.

Субсидияни ажратиш

Талабгор масъулларга Агропортал орқали субсидия ажратиш бўйича ариза билан мурожаат қилади.

Аризага қуйидаги ҳужжатлар илова қилинади:

а) янги интенсив боғ ва узум, доривор ўсимликларнинг маданий плантацияларини ташкил қилиш ҳамда озуқабоп экинлар етиштириш учун сув иншоотларини қуриш ҳамда дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш бўйича:

сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий қилиш учун сув иншоотларини қуриш бўйича лойиҳа ва лойиҳа-смета ҳужжатлари;

сув иншоотларини қуриш бўйича пудрат ташкилоти билан тузилган шартнома ва электрон ҳисоб-фактура нусхаси;

дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш бўйича тузилган шартнома ва электрон ҳисоб-фактура нусхаси (агар сув тортиш бўйича ишларни ўз кучи ва имкониятлари орқали амалга оширган бўлса, қувурларни сотиб олиш билан боғлиқ харажатларни тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилади);

ерости сувларига қудуқларни бурғилаш лойиҳасига гидрогеологик ҳулоса;

сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий қилиш учун суғориш тик қудуқларини қуриш (бурғилаш) бўйича якунланган ишларни фойдаланишга топшириш ва қабул қилиш далолатномасининг нусхаси;

янги интенсив боғ ва узум, доривор ўсимликларнинг маданий плантацияларини ташкил қилиш ҳамда озуқабоп экинлар етиштириладиган жойнинг тупроқ-иқлим шароитларидан келиб чиқиб, тупроқнинг ҳолати ва унумдорлиги тўғрисида маълумот;

б) яйлов ерларида сув иншоотларини янгидан қуриш ва реконструкция қилиш бўйича:

яйлов ерларида сув иншоотларини янгидан қуриш ва реконструкция қилиш бўйича бажарувчи ташкилот билан тузилган шартнома;

ресурс тежамкор ускуналар, сув кўтариш лентаси ёки бошқа ускуналар сотиб олингани тўғрисидаги ҳужжатлар нусхалари;

ерости сувларига қудуқларни бурғилаш лойиҳасига гидрогеологик ҳулоса;

ййлов ерларида сув иншоотларини янгидан куриш ва реконструкция килиш ишлари амалга оширилгани тўғрисида лойиҳалаштириш ташкилотининг хулосаси (экспертиза хулосаси) нусхаси;

кооперация орқали ййлов ерларидан фойдаланувчи хўжалик юритувчи субъектлар билан тузилган ййлов ижара шартнома нусхаси;

в) Қорақалпоғистон Республикасида сув таъминоти даражаси паст бўлган жойларда чорвачилик хўжаликларининг чорва молларини суғориш бўйича:

сув иншоотларини янгидан куриш бўйича бажарувчи ташкилот билан тузилган шартнома;

сув иншоотларини янгидан куриш ишлари амалга оширилгани тўғрисида лойиҳалаштириш ташкилотининг хулосаси (экспертиза хулосаси) нусхаси;

ерости сувларига кудукларни бурғилаш лойиҳасига гидрогеологик хулоса;

ерости сувларига кудук бурғилаш фаолиятига олинган рухсатнома;

бурғиланган кудукнинг ҳудудий гидрогеология станцияларида рўйхатга қўйилган техник паспорти;

сув иншоотлари янгидан куриладиган майдонда чорва молларини суғориш учун доимий сув билан таъминлаш имконияти мавжуд эмаслиги тўғрисидаги Қорақалпоғистон Республикаси Сув хўжалиги вазирлиги хулосаси.

Талабгор аризадаги маълумотлар ва илова қилинган ҳужжатларнинг тўғрилигига жавобгар ҳисобланади.

Талабгордан ушбу бандда назарда тутилмаган бошқа ҳужжатларни талаб қилишга йўл қўйилмайди.

Ҳужжатлар тўлиқ бўлмаган ёки белгиланган тартибда расмийлаштирилмаган ҳолда тақдим қилинганда, масъуллар томонидан талабгорнинг аризасини қабул қилиш рад этилади.

Талабгор аризаси бўйича субсидия ажратилиши рад этилишига сабаб бўлган камчиликларни тўлиқ бартараф қилгандан сўнг субсидия ажратиш тўғрисида белгиланган тартибда қайтадан мурожаат қилиши мумкин.

Талабгор томонидан ариза ва унга илова қилинган ҳужжатлар тўлиқ бўлган тақдирда, масъуллар ариза тушган кундан эътиборан беш иш кунида:

а) тақдим қилинган ҳужжатлар Низомга мувофиқлигини, боғ ва токзорлар интенсив усулда ташкил қилинганлигини;

б) янги ташкил қилинган доривор ўсимликларнинг маданий плантациялари, интенсив боғ ва узум плантацияларида сувни тежайдиган суғориш технологиялари жорий қилинганлигини;

в) талабгор ва пудрат ташкилотлари вакили иштирокида бурғиланган кудук, шунингдек, дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш учун насос станциясини қуриш ишлари лойиҳа-смета ҳужжатларига мувофиқлигини;

г) қорақўлчилик кластери Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш қўмитасига тегишли бўлган яйлов ер майдонларида сув иншоотлари қазилганлигини;

д) сув таъминоти даражаси паст бўлган жойларда чорвачилик хўжаликларининг чорва молларини суғориш учун сув иншооти қурилганлигини ўрганади.

Бажарилган ишлар ушбу Низом талабларига мос келган тақдирда, масъуллар субсидия ажратилиши мақсадга мувофиқлиги юзасидан хулоса расмийлаштиради ва электрон имзо билан тасдиқланган ҳолда Агропортал орқали Агентликка юборади.

Ўрганиш натижаларига кўра бажарилган ишлар ушбу Низом талабларига жавоб бермаганда, масъуллар бир иш кунида аниқ сабабларни кўрсатган ҳолда субсидия ажратилиши мақсадга мувофиқлиги юзасидан хулоса бериш рад этилгани тўғрисида Агропортал орқали талабгорга маълум қилади.

Бунда масъуллар субсидия ажратишни рад этишга сабаб бўлган барча камчилик ва ҳолатларни дастлабки хулосада кўрсатиши шарт.

Талабгор субсидия ажратилиши рад этилишига сабаб бўлган камчиликларни тўлиқ бартараф қилгандан сўнг субсидия ажратиш тўғрисида белгиланган тартибда қайтадан мурожаат қилиши мумкин.

Талабгор субсидия ажратилиши рад этилиши юзасидан норози бўлган тақдирда, белгиланган тартибда суд органларига шикоят қилиши мумкин.

Масъуллар томонидан талабгорнинг аризаси беш иш кунида кўриб чиқилмаганда ёки тегишли хулоса расмийлаштирилмаганда, масъулларнинг хулосаси ижобий деб қабул қилинади ва субсидияни ажратиш мақсадга мувофиқлиги юзасидан жавобгарлик масъуллар зиммасига юклатилади.

Бунда ушбу ариза Агропортал орқали автоматик равишда тўғридан-тўғри Агентликка юборилади.

Масъуллар талабгорга субсидия ажратиш тўғрисидаги хулосаларни расмийлаштиришда қуйидагиларга шахсан жавобгар ҳисобланади:

«Сув етказиб бериш» ДМ раҳбари — бурғиланган тик қудук, шунингдек, дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш учун насос станциясини қуриш ишлари лойиҳа-смета ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилгани ҳамда жорий қилинган сувни тежайдиган суғориш технологияларининг мавжудлигига;

туман электр тармоқлари раҳбари — бурғиланган тик қудук, шунингдек, дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш учун насос станциялари электр энергияси билан таъминланганига.

Агентлик бир иш кунида масъуллар хулосасига асосан бажарилган ишларнинг ҳаққонийлигини ўрганиш учун мустақил экспертга талабнома юборади.

Мустақил эксперт уч иш кунида талабгор томонидан бажарилган ишларни жойига чиққан ҳолда ўрганади ва субсидия ажратилиши ёки ажратилмаслиги тўғрисидаги хулосани ҳамда бажарилган ишларни талабгорнинг жойлашган манзили бўйича (локацияси) фото маълумотларни Агропортал орқали Агентликка тақдим этади.

Бунда мустақил эксперт жойига чиқиб ўрганишда:

а) тақдим қилинган ҳужжатлар ушбу Низомга мувофиқлигини, боғ ва токзорлар интенсив усулда ташкил қилинганини;

б) янги ташкил қилинган доривор ўсимликларнинг маданий плантациялари, интенсив боғ ва узум плантацияларида сувни тежайдиган суғориш технологиялари жорий қилинганини;

в) талабгор ва пудрат ташкилотлари вакили иштирокида бурғиланган қудук, шунингдек, дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сув тортиш учун насос станциясини қуриш ишлари лойиҳа-смета ҳужжатларига мувофиқлигини;

г) қорақўлчилик кластери Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш қўмитасига тегишли бўлган яйлов ерларида сув иншоотлари қазилганини;

д) сув таъминоти даражаси паст бўлган жойларда чорвачилик хўжаликларининг чорва молларини суғориш учун сув иншооти қурилганини ўрганади.

Агентлик уч иш кунида масъулар ва мустақил экспертнинг ижобий хулосасига асосан талабгорнинг тижорат банкидаги махсус ундирувга йўл қўйилмайдиган ҳисобварағига субсидияни ўтказиб беради ёки мустақил экспертнинг салбий хулосасига асосан субсидия ажратишни рад этади ва талабгорни Агропортал ёки СМС-хабарнома орқали хабардор қилади.